

BYLA „ŽEMĖ“: ŠVENČIŲ PĖDSAKAI

Metodologinė medžiaga ikimokyklinio ugdymo pedagogams
(Savarankiškam pamokos-žaidimo vedimui)

I TURINYS IR TIKSLAS

Šis dokumentas yra paruoštas kaip pilnavertis, integruotas edukacinis paketas, skirtas ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdytojams. Programos pagrindas – žaidybinis patyrimas (angl. *gamified learning*) ir detektyvinis naratyvas. Vaikai tampa aktyviais Žemės tyrėjais, kurie per garsus, vaizdus ir tiesioginį patyrimą mokosi pažinti kasdienius įpročius bei formuoti teigiamą emocinį santykį su gamta.

Edukacinį paketą sudaro trys nedalomos dalys:

1. **Ši metodologija:** Detalus pamokos scenarijus, žaidimų instrukcijos, klausimai diskusijoms ir interaktyvių užduočių atsakymai.
2. **Pamokos pateiktis (skaidrės):** Audiovizualinė medžiaga skirta „įkalčių paieškai“ ir elgesio situacijų vertinimui.

 Pagrindinis tikslas: Kartu su vaikais atrasti ir suprasti, kad mūsų mylimos šventės gali būti ne tik smagios, bet ir tvarios. Formuoti pirmuosius teisingo atliekų rūšiavimo įpročius, mokyti saugoti gyvūnus, taupyti energiją ir vandenį, bei suprasti, kodėl negalima niokoti gamtos (pvz., kopų ar miško).

I PAMOKOS STRUKTŪRA (apie 45 min.)

Atsižvelgiant į trumpą ikimokyklinukų dėmesio koncentraciją, teorija čia nevyksta pasyviai – pamoka sudaryta iš dinamiškų, sensorinių blokų

Preliminari trukmė	Pamokos dalis	Veiklos pobūdis ir priemonės
5 min.	1. Įvadas ir detektyvų apšilimas	Naratyvo pristatymas, sensorinė mankštelė dėmesio sukongravimui.
10 min.	2. Garsinė užduotis: „Švenčių pėdsakai“	Paslaptinių garsų klausymas ir atpažinimas.
10 min.	3. Įkalčių paieška: „Rask skirtumus“	Interaktyvus žaidimas ekrane, ieškant paslėptų aplinkosauginių pažeidimų.
10 min.	4. Teisingas vs neteisingas elgesys	Interaktyvus testas ekrane su judesio elementais (vaikai rodo gestus arba juda).
5 min.	5. Vaizdo klipas: „Švenčių pėdsakai“	Edukacinio filmuko peržiūra (švenčių poveikio suvokimui): https://youtu.be/18dqDGhvZn0
5 min.	6. Prisiekusiųjų ratas ir refleksija	Pamokos apibendrinimas.

DETALUS PAMOKOS SCENARIJUS

1 DALIS: Įvadas ir detektyvų „apšilimas“ (5 min.)

Edukatoriaus/Auklėtojo įžanga:

„Labas, mažieji detektyvai! Šiandien pradedame labai svarbų tyrimą – bylą „Žemė“! Pakelkite rankas, kas iš jūsų mėgsta švęsti šventes? O kurios yra jūsų mėgstamiausios? O ar žinote, kad po švenčių Žemėje lieka tam tikrų pėdsakų? Juos mes šiandien ir tirsime. O kad taptume tikrais detektyvais, iš pradžių turime apšilti ir pažadinti savo atidumą! Pasiruošę?“

? Apšilimo užduotėlės (atliekamos kartu su vaikais):

1. **„Smalsios akys“:** Vaikai yra paskatinami grupėje rasti ir pirštu parodyti tam tikrų spalvų objektus „Detektyvai, apsidairykite aplinkui ir suraskite kažką raudono / žalio / mėlyno! Šaunuoliai, esate labai pastabūs!“
2. **„Atidžios ausys“:** „O dabar visi užsimerkime. Ššš... Klausomės. Ką girdite už lango? Ką girdite grupėje? Puiku, jūsų ausys pasiruošusios išgirsti slapčiausius įkalčius!“
3. **„Gera reakcija“:** „Detektyvai, o dabar patikrinsim jūsų reakciją! Atsistojame ir dabar visi parodome, kur yra mūsų pilvas. Kojų pirštai. Galva. Pilvas. Alkūnės. Nosis. Kojų pirštai. Kojų pirštai. Galva. Puiku! Prasimankštinome ir esame pasiruošę tirti Žemės bylą!“

2 DALIS: Garsinė užduotis – „Švenčių pėdsakai“ (10 min.)

Auklėtojas paleidžia garso įrašus su skirtingais, su šventėmis susijusiais garsais. Vaikai turi atpažinti garsą ir pasakyti, kas tai.

 Priedas: *Atpažink garsus*

✓ Atpažįstami garsai:

1. Pučiamas balionas
2. Pjaunamas medis (Kalėdų eglutė)
3. Į orą iššaunami spalvoti šventiniai popierėliai (konfeti)
4. Plėšomas dovanų popierius
5. Atsukamas limonado kamštelis
6. Pučiamas popierinis švilpukas
7. Ošianti jūra
8. Byrantis smėlis

Diskusija po garsų atpažinimo:

- Ar šventėms puošiatės patys ir puošiate namus (pavyzdžiui, pripučiate balionus, perkate šventines kepuraites ar pan.)? O ką su tuo darote, kai šventė pasibaigia?
- Ar esate šaudę spalvotus šventinius popierėlius (konfeti) arba fejerverkus? Kaip manote, ar gyvūnams ir gamtai jie irgi patinka? Kodėl?
- Ar esate šventę gimtadienį ar kitą šventę gamtoje, pavyzdžiui, prie jūros? Kaip manote, ką reikia daryti (ar ko nedaryti), kad gamta liktų švari ir graži?

 Pedagogui: Šventės vyksta ne tik namuose ar mieste, bet ir gamtoje. Todėl svarbu aptarti, kaip atsakingai elgtis įvairiose aplinkose. Paaiškinkite, kad, pavyzdžiui, lankantis pajūryje, bėgiojimas ir laipiojimas kopomis joms kenkia, nes byra smėlis ir kopos nyksta, todėl reikėtų vaikščioti įrengtais takais. O prieš einant namo svarbu pasirūpinti, kad neliktų šiukšlių

3 DALIS: Praktinė tyrimo veikla – „Rask skirtumus“ (10 min.)

Auklėtojas ekrane demonstruoja paruoštas porines iliustracijas. Jos iš pažiūros identiškos, bet viename iš paveiksliukų yra paslėptas tam tikras su švente susijęs pėdsakas (pavyzdžiui, parke pabiręs konfeti). Vaikams reikia surasti ir įvardinti skirtumą tarp paveiksliukų.

 Priedas: *Rask skirtumus*

4 DALIS: Interaktyvus žaidimas – „Teisingas ar neteisingas elgesys?“ (10 min.)

Ekrane rodomos skirtingos situacijos ir dvi elgesio galimybės – vaikams reikia nuspręsti, kuris elgesys yra teisingas, o kuris – neteisingas. *Metodinė rekomendacija:* Kad vaikai neužsisėdėtų, auklėtojas gali pasitelkti judesį – rodyti į paveiksliuką ir prašyti vaikų reaguoti: jei elgesys **TEISINGAS** – vaikai ploja ir šokinėja, jei **NETEISINGAS** – vaikai pritupia ir užsidengia akis.

 Priedas: *Teisingas ar neteisingas elgesys*

Situacijų poros ekrane:

1. **Baterijos iš žaislų:** Berniukas meta išsekusią bateriją į paprastų šiukšlių dėžę (**Neteisingas**) VS Baterija metama į specialią dėžutę parduotuvėje (**Teisingas**).
2. **Kalėdų eglutė:** Eglutė po švenčių numesta ir palikta miške ant skruzdėlyno (**Neteisingas**) VS Eglutės tvarkingai sudėtos į specialią eglių surinkimo aikštelę (**Teisingas**).
3. **Karnavalinis kostiumas:** Perkamas naujas karnavalinis kostiumas vienam kartui (**Neteisingas**) VS Kostiumas pasigaminamas kūrybiškai iš klevo lapų, popieriaus ar natūralių medžiagų (**Teisingas**).
4. **Šviesos ir girliandos:** Kambaryje dega šimtai lempučių ir girliandų, kai nieko nėra (**Neteisingas**) VS Kambarys papuoštas kankorėžiais, džiovintomis uogomis ir šviesa taupoma (**Teisingas**).
5. **Svečiai gamtoje (Bitė):** Vaikas bando priploti ant torto nutūpusią bitę musgaudžiu (**Neteisingas**) VS Vaikas atidaro langą ir išleidžia bitutę į lauką (**Teisingas**).
6. **Pajūrio apsauga:** Vaikas su kibirėliu kapsto kopas ir bėga jomis žemyn, žarstydamas smėlį (**Neteisingas**) VS Vaikas vaikšto tam skirtais takeliais, o žaidžia ne ant pačių kopų, o žemiau prie vandens (**Teisingas**).

5 DALIS: Vaizdo klipas – „Nukentėjusiųjų parodymai“ (5 min.)

Ekrane paleidžiamas trumpas animacinis filmukas, kuriame prabyla patys gamtos gyventojai ir gamtos reiškiniai ir papasakoja apie tai, kaip neatsakingas švenčių šventimas veikia jų gyvenimą.

Vaizdo klipas: <https://youtu.be/18dqDGhvZn0>

- **Ežiukas:** Skundžiasi, kad jo spygliai įsipainiojo į numestą blizgantį karnavalinės kaukės raištelį ir jis negali greitai bėgioti.
- **Skruzdėlytės:** Rodo į savo namus, kuriuos užgriuvo ir sugriovė miške netinkamai išmesta didžiulė Kalėdų eglė.
- **Žuvytė:** Plaukia liūdna upėje, nes vanduo neskanus – į ją išmetus bateriją pateko nuodingi chemikalai.
- **Saulutė:** Prisdengia akis, nes per naktį paliktos šviesti šimtai girliandų ją akina ir neleidžia pailsėti.

- **Meškutė:** Verkia su tuščia medaus puodyne, nes nebėra bičių ir nebėra kam nešti medaus.
- **Pajūrio paukštis:** Liūdi ant nuardytos kopos, nes jam nebėra kur sukti lizdo ir susikurti namų.

6 DALIS: Refleksija (5 min.)

Po vaizdo klipo peržiūros, auklėtojas su vaikais reflektuoja, ką jie matė bei ką suprato iš viso užsiėmimo.

? Klausimai refleksijai:

1. Vaikai, ar pamenate, kas filmuke nutiko ežiukui?
2. O kodėl skruzdėlėytės buvo liūdnos?
3. Meškutė negavo medaus ir buvo nusiminusi, o ar jūs mėgstat medų? Kuo bitės svarbios mums ir gamtai?
4. O kaip manot, ką galim padaryti, kad šventės būtų smagios ir mums, ir nekenktų gamtai? Galbūt galim pasigaminti dekoracijas? Kokias? Galbūt galime kostiumais pasimainyti su draugais? O jei visgi po švenčių lieka šiukšlių – ką su jomis darome? (rūšiuojame).